

การใช้สิทธิเบื้องต้นของประชาชน
ตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

คำนำ

ในปัจจุบันมีกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตหลายฉบับกระจายอยู่หลายหน่วยงาน ประชาชนที่ประกอบกิจการต้องขออนุญาตจากส่วนราชการหลายแห่ง ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จ เอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็นต้องใช้ ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินการของประชาชนและของเจ้าหน้าที่ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายกลางเพื่อให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเรื่องนี้ คือพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ แม้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตแก่ประชาชนโดยตรง แต่เพื่อคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้โดยสะดวกรวดเร็ว เป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและกระบวนการสร้างความโปร่งใสภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงได้จัดทำคู่มือ “การใช้สิทธิเบื้องต้นตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐” เพื่อให้ประชาชนได้รู้ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสาร การใช้สิทธิร้องเรียน และการใช้สิทธิอุทธรณ์ โดยมีการกำหนดกรอบเวลาการปฏิบัติงานและการดำเนินการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

มกราคม ๒๕๕๙

สารบัญ

หน้า

หลักการและแนวคิด	๓
ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสาร	๓
สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ	๓
ขั้นตอนการร้องเรียน	๔
สิทธิอุทธรณ์และขั้นตอนการอุทธรณ์	๕
ภาคผนวก	
ตัวอย่างแบบฟอร์มคำขอข้อมูลข่าวสาร	๖
ตัวอย่างแบบฟอร์มหนังสือร้องเรียน	๗
ตัวอย่างแบบฟอร์มหนังสืออุทธรณ์	๘
สำเนาหนังสือตอบข้อหารือการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.อำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	๙

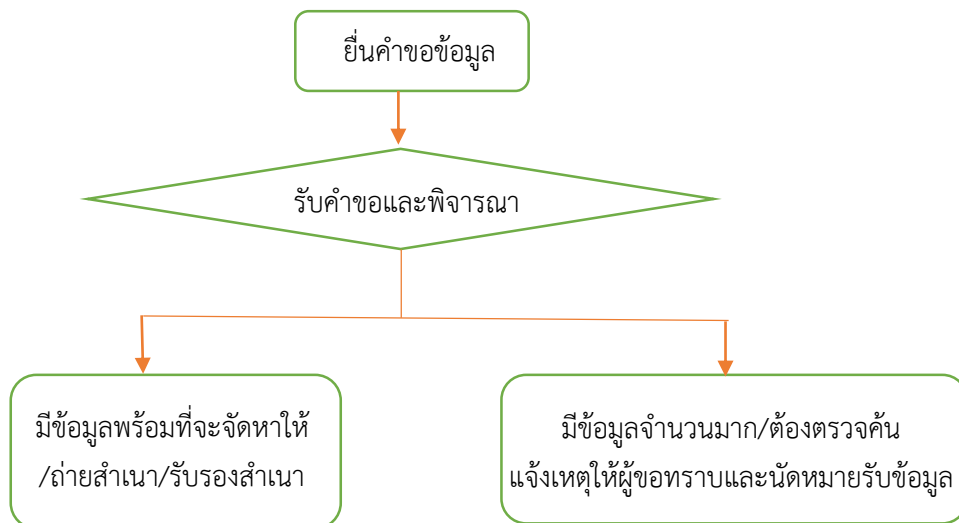
หลักการและแนวคิด

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิได้รู้ของประชาชนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารนั้น เมื่อประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารแล้วจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อปกป้องประโยชน์ของตนเอง ปกป้องประโยชน์สาธารณะ และเพื่อการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ประชาชนจะใช้สิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการได้อย่างไร

ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบ และขอข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐได้ แม้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียกับเรื่องนั้น เพราะหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องนำข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ คือข้อมูลข่าวสารที่ต้องพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษา และมาตรา ๘ คือข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบเผยแพร่ไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานหรือในเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ หรือหากประชาชนต้องการข้อมูลที่นอกเหนือจากนั้นก็ขอได้โดยเขียนคำขอข้อมูลยื่นต่อหน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่ใกล้และสะดวกที่สุด ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องจะต้องพิจารณาดำเนินการภายในเวลาอันรวดเร็วภายในวันนั้น หรือภายใน ๑๕ วัน หรือต้องแจ้งภายใน ๑๕ วันว่าจะให้ข้อมูลข่าวสารเมื่อใด

ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสาร

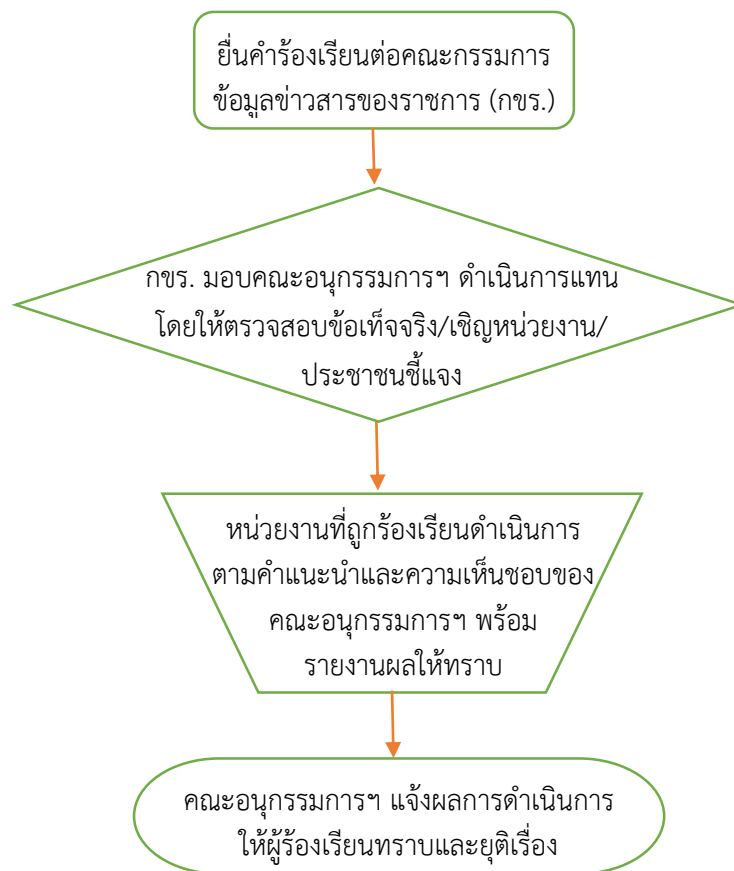
สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ

ถ้าประชาชนเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่นำข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนด ไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไปแสดงไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หรือไปขอข้อมูลแล้วหน่วยงานรัฐเพิกเฉย ถ้าช้าหรือไม่ดำเนินการใด ๆ ภายใน ๑๕ วัน หรือไม่แนะนำเรื่องการขอข้อมูลข่าวสาร หรือไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควรประชาชนสามารถใช้สิทธิร้องเรียนได้

เอกสารประกอบการร้องเรียน

๑. ชื่อ - นามสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ร้องเรียน
๒. ชื่อหน่วยงานที่ต้องการร้องเรียน
๓. สำเนาคำขอข้อมูล
๔. เหตุผลในการขอข้อมูลและเหตุผลที่ร้องเรียน
๕. เอกสารประกอบ (ถ้ามี)

ขั้นตอนการร้องเรียน

สิทธิอุทธรณ์

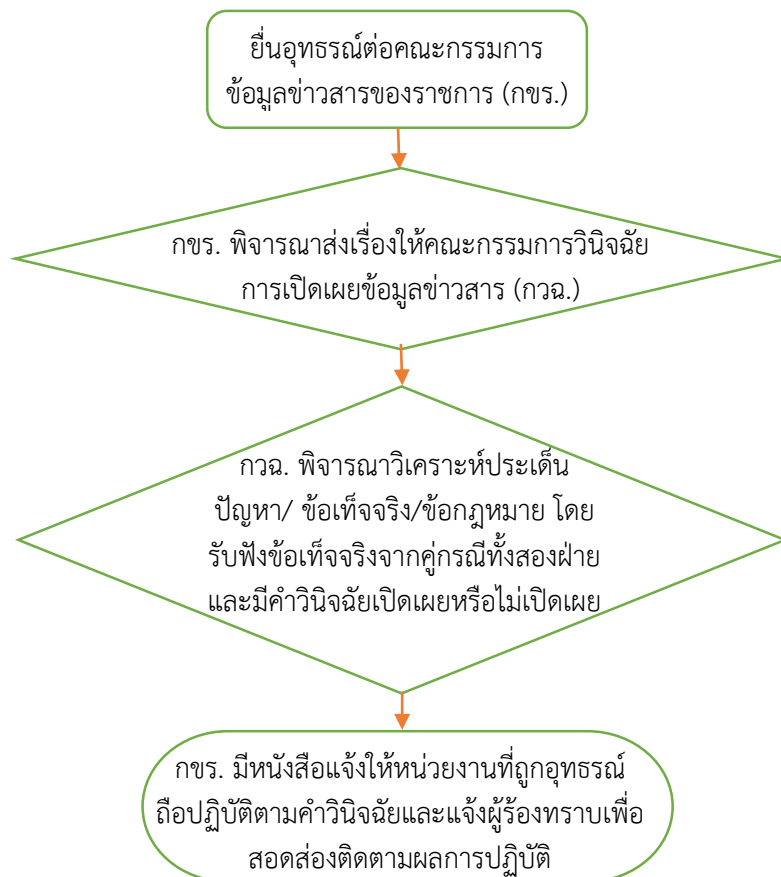
กรณีที่ประชาชนขอข้อมูลข่าวสารแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสีย ประชาชนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นโดยอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งไม่ให้เปิดเผย แต่ถ้าหน่วยงานไม่แจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ทราบ อายุการอุทธรณ์ขยายเป็น ๑ ปี

เอกสารประกอบการอุทธรณ์

๑. ชื่อ - นามสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้อุทธรณ์
๒. ชื่อหน่วยงานที่ต้องการอุทธรณ์
๓. สำเนาคำขอข้อมูล
๔. สำเนาหนังสือปฏิเสธของหน่วยงาน
๕. เหตุผลในการขอข้อมูลและเหตุผลในการอุทธรณ์
๖. เอกสารประกอบ (ถ้ามี)

ขั้นตอนการอุทธรณ์

ภาคผนวก

ตัวอย่างแบบฟอร์มคำขอข้อมูลข่าวสาร

เขียนที่ .....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง ข้อมูลข่าวสารของราชการ

เรียน .....

ข้าพเจ้าชื่อ..... ตำแหน่ง/อาชีพ.....

อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ถนน .....

ตำบล / แขวง ..... อำเภอ / เขต ..... จังหวัด .....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....

มีความประสงค์ขอข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการให้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ..... ผู้ขอ

(.....)

หมายเหตุ : ผู้ขอข้อมูลข่าวสาร

1. ต้องเป็นคนไทย
2. ไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้อง
3. ไม่จำเป็นต้องบอกเหตุผล

ตัวอย่างแบบฟอร์มหนังสือร้องเรียน

เขียนที่ .....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง ร้องเรียน.....

เรียน ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้าพเจ้าชื่อ..... ตำแหน่ง/อาชีพ.....

อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ถนน .....

ตำบล / แขวง ..... อำเภอ / เขต ..... จังหวัด .....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....

ขอเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่าหน่วยงานของรัฐ คือ .....

ได้กระทำการเป็นการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยมีข้อเท็จจริง ดังนี้

1. ....
2. ....
3. ....

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณามาแล้ว คือ เรื่อง.....

จำนวน ..... แผ่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ..... ผู้ร้องเรียน

(.....)

ตัวอย่างแบบฟอร์มหนังสืออุทธรณ์

เขียนที่.....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ.....

เรียน ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้าพเจ้า..... ตำแหน่ง / อาชีพ .....

อยู่บ้านเลขที่ ..... ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....

โทรศัพท์ ..... มีความประสงค์ขออุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ

..... ด้วยเมื่อวันที่ ..... ข้าพเจ้าได้ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ พ.ศ. 2540 ขอเอกสารจำนวน.....รายการ จาก .....

ดังมีรายละเอียดตามสำเนาคำขอที่แนบมาพร้อมนี้ ต่อมาเมื่อวันที่ .....

..... ได้มีคำสั่งปฏิเสธไม่อนุญาตให้ตรวจดู / ให้สำเนา
เอกสารดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า .....

..... ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสำเนา
หนังสือปฏิเสธของ ..... ที่แนบมาพร้อมนี้

ข้าพเจ้าจึงขอใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ .....
ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ..... ผู้อุทธรณ์

(.....)

สำเนาฉบับ

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๑๐๘/๕๐๒๔

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอร้องการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

เรียน เลขาธิการ ก.พ.ร.

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๕ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงาน ก.พ.ร. ได้แจ้งไปยังสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับ แนวทางการจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยสำนักงาน ก.พ.ร. ได้ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการ หากหน่วยงานของรัฐตรวจสอบความครบถ้วนของขบข่างาน ตามกฎหมายและกฎที่อยู่ในความรับผิดชอบอีกครั้งเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ ที่กำหนดให้ผู้อนุญาตจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ในกรณีที่มีประเด็นความไม่เข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ ขอให้หน่วยงานของรัฐจัดทำหนังสือหารือไปยังสำนักงาน ก.พ.ร. โดยด่วน เพื่อสำนักงาน ก.พ.ร. จะได้วิเคราะห์และรวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาต่อไป นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาแล้วมีประเด็นความไม่เข้าใจขอหารือเกี่ยวกับงานที่จะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ ดังนี้

๑. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนและการคุ้มครองเยียวยาตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกระบวนการที่ดำเนินการคือ การร้องเรียนกรณีประชาชนเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตามมาตรา ๑๓ และการอุทธรณ์กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนร้องขอ ตามมาตรา ๑๘ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานที่กล่าวมานี้อยู่ภายใต้การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณา และให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามขั้นตอนระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นงานที่จะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ หรือไม่

๒. หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตามมาตรา ๙ ในการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไปตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ โดยได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้ทุกหน่วยงานบริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว กรณีมีข้อมูลพร้อมที่จะจัดหาให้ได้ ต้องดำเนินงานให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็วหรือภายในวันที่รับคำขอ

ส่วนกรณี...

ส่วนกรณีที่มีข้อมูลที่มีจำนวนมากหรือไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน จะต้องแจ้งให้ผู้ขอทราบภายใน ๑๕ วัน รวมทั้งแจ้งกำหนดวันที่จะดำเนินการแล้วเสร็จให้ผู้ขอข้อมูลทราบ เป็นงานด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ ที่อยู่ในบังคับจะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ หรือไม่

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีความเห็นว่า กรณีตามข้อ ๑ มิใช่มีลักษณะของการพิจารณาเพื่อการอนุญาตหรือไม่อนุญาต ซึ่งจะอยู่ในขอบเขตบังคับของพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ แต่เป็นเรื่องของกระบวนการเยียวยาและคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชน ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้โดยสะดวกรวดเร็ว เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และกระบวนการสร้างความโปร่งใสภาครัฐ สำหรับกรณีตามข้อ ๒ มีความเห็นว่า เป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเข้าตรวจสอบหรือขอดูข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งข้อมูลข่าวสารใดที่มีลักษณะตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ หน่วยงานมีหน้าที่ต้องเปิดเผย มิได้มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตหรืออนุมัติแต่ประการใด และในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารตามคำขอมีลักษณะต้องห้ามให้อยู่ในดุลยพินิจของหน่วยงานของรัฐ ก็เป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐ ประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของเอกชนที่สำคัญยิ่งกว่า มิใช่ลักษณะการพิจารณาอนุญาตตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ ดังนั้น การดำเนินการตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ดังกล่าว จึงไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกฯ แต่ประการใด

ทั้งนี้ หากผลการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบด้วย เพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายจำเริญ ยุติธรรมสกุล)

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
โทร ๐ ๒๒๘๒ ๒๐๑๓ (น.ส.ปณิศา เหลืองวรเมท)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๘๙๙๔

ผอ.สร. (น.ส.ปณิศา เหลืองวรเมท)
ผอ.กพส.
ร่าง/ตรวจ
พิมพ์/ทาน

จัดทำโดย

ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๗๗ - ๘๐ , ๙๕
โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๖๙๘
www.oic.go.th